

5. Váha jednotlivých odvětví v ekonomikách ČR, SR a Rakouska na vytvořené hrubé přidané hodnotě

V rakouské ekonomice tvořil v roce 2014 primární a sekundární sektor dohromady jen 29,8 % celkové hrubé přidané hodnoty, zatímco v ČR 40,3 % a v SR 39,5 %...

Rozdíl ve struktuře ekonomik České republiky a Slovenska oproti struktuře rakouské ekonomiky je především v podílu, který drží primární a sekundární sektor - pokud takto definujeme prvovýrobní odvětví jako zemědělství, lesnictví, rybnářství a jako sekundární sektor celý průmysl, tedy i se zahrnutím těžby a dobývání a mimoto pro účely této analýzy i stavebnictví jako odvětví stojící mimo sektor služeb, tj. terciární sektor - na tvorbě celkové přidané hodnoty v ekonomice.

Rakouská ekonomika je více „ekonomikou služeb“. Ve zmíněném primárním a sekundárním sektoru se v ekonomice Rakouska tvořilo v roce 2014 jen 29,8 % celkové hrubé přidané hodnoty této země, zatímco v ČR 40,3 % a na Slovensku ještě nepárně méně, 39,5 %. Podrobné rozdělení podle odvětví ukazuje tabulka 4 spolu se změnami podílů mezi roky 1998-2014, následující grafy pak podobné časové srovnání se „shluky“ několika odvětví

... a za roky 1998-2014 klesal v Rakousku podíl primárního a sekundárního sektoru v úhrnu rychleji (-4,2 pb.) než v ČR (-2,7 pb.) nebo na Slovensku (-1,8 pb.)

Jak v ČR, SR i v Rakousku došlo během let 1998-2014 k postupnému poklesu váhy primárního a sekundárního sektoru na celkové přidané hodnotě v ekonomice. Největší byl tento posun v Rakousku, kde byla v roce 2014 zmíněná váha o 4,2 pb. nižší než v roce 1998. Dále pak v České republice se snížením podílu primárního a sekundárního sektoru o 2,7 pb. a na Slovensku pak jen o 1,8 pb., kde je však třeba vzít v úvahu že v SR byl již v roce 1998 podíl těchto sektorů v úhrnu nižší (41,3 %) než v České republice (43 %).

Již tehdy totiž měl průmysl, zejména zpracovatelský, ve struktuře slovenské ekonomiky nižší váhu než v ČR, jak je patrné z tabulky 4. Příčinou byla zřejmě redukce výrob zejména těžkého průmyslu spojené se zbrojní produkcí či restrukturalizace dalších velkých slovenských průmyslových podniků.

Tabulka 4: Srovnání podílů hrubé přidané hodnoty ekonomických odvětví na hrubé přidané hodnotě celkem v letech 1998 a 2014 v České republice, na Slovensku a v Rakousku (v %; z dat v mil. jednotek národní měny, v cenách předchozího roku¹)

	ČR		Slovensko		Rakousko	
	1998	2014	1998	2014	1998	2014
Zemědělství, lesnictví, rybnářství	3,9	2,8	4,9	4,6	2,2	1,5
Průmysl	31,9	31,7	29	26,6	23,9	22,1
z toho zpracovatelský	26,4	25,6	24,2	22,1	19,9	18,7
Stavebnictví	7,2	5,8	7,4	8,3	7,9	6,2
Obchod a opravy motorových vozidel	10,8	10,3	14,6	13,2	13	12,4
Doprava	6,5	5,4	7,0	7,0	5,7	5,6
Ubytování a stravování	2,9	2,0	1,5	1,5	3,9	5,0
ICT	3,9	5,2	3,3	4,2	3,4	3,3
Peněžnictví a pojišťovnictví	4,2	4,4	3,0	4,4	5,5	4,3
Činnosti v oblasti nemovitostí	6,4	8,5	7,6	6,4	7,9	9,9
Profesní, vědecké a technické služby	4,2	5,0	3,8	4,9	3,6	5,3
Administrativní a podpůrné služby	1,7	1,8	1,9	2,3	2,7	4,3
Veřejná správa a obrana; soc. zabezpečení	7,4	6,3	7,1	6,2	6,1	5,2
Vzdělávání	3,9	4,3	3,1	3,5	5,5	5,4
Zdravotnictví a sociální péče	3,0	4,1	3,7	3,5	6,0	6,7
Kultura a rekreace	0,8	1,0	1,2	2,5	1,0	1,3
Ostatní služby	1,4	1,1	0,8	1,0	1,6	1,5

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

¹ Oproti obvykle uváděným strukturám v běžných cenách je zde v obavě, aby cenový vývoj v některých odvětvích nedeformoval zjištěné podíly, zvoleno vyjádření podkladových dat v cenách předchozího roku.

Při konkrétním pohledu na změny v ekonomické struktuře klesl významněji podíl odvětví dopravy na hrubé přidané hodnotě v ekonomice České republiky, přičemž v SR či v Rakousku zůstal za roky 1998-2014 fakticky zachován

Přestože se podle grafického znázornění změněné struktury tří sledovaných ekonomik podle hrubé přidané hodnoty tvořené v jednotlivých odvětvích vztažené k její tvorbě za danou ekonomiku celkem může zdát, že k velkým změnám za roky 1998-2014 nedošlo, při pozornějším pohledu posuny zřejmě jsou.

Například v České republice došlo ke značnému snížení podílu výkonnosti odvětví dopravy na celkově vytvořené hrubé přidané hodnotě (ze 6,5% v roce 1998 na 5,4% v roce 2014). Jde o posun, který v takovémto měřítku zbylé dvě země nezaznamenaly. Na Slovensku zůstal podíl dopravy stejný (7%), v Rakousku se snížil jen nepatrně (z 5,7% na 5,6%). Toto snížení váhy odvětví dopravy ve struktuře české ekonomiky není možné přesvědčivě zdůvodnit např. významným zmenšením váhy průmyslu a z něj plynoucí redukce přepravních výkonů (podíl průmyslu klesl jen velmi mírně, z 31,9% v roce 1998 na 31,7% v roce 2014, když zmenšení podílu bylo významnější u průmyslu zpracovatelského - klesl z 26,4% na 25,6% v roce 2014).

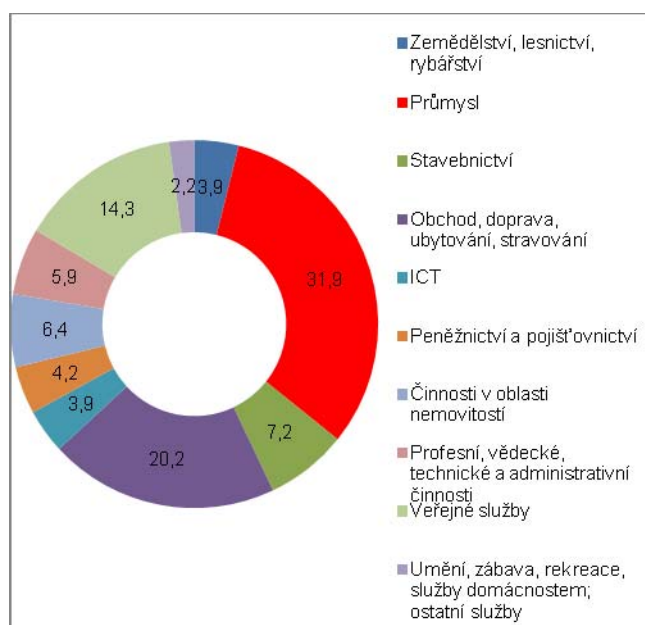
Podíl ICT v ČR výrazně vzrostl a je vyšší než na Slovensku a zejména v Rakousku

Výrazný je však v ČR růst podílu odvětví informačních a komunikačních technologií (z 3,9% v roce 1998 na 5,2% v roce 2014). To vykresluje ČR jako zemi vyspělou v tomto směru, protože ani SR s podílem 4,2%, ani Rakousko se 3,3% této proporce nedosahují. Za sledované období byla v ČR zaznamenána především silná expanze služeb mobilních operátorů, kterých využívaly české domácnosti v míře vyšší než je průměr EU nejen pokud jde o hlasové, ale zejména datové služby.

Narůstající podíl zdělávání v ČR a SR souvisí zřejmě s rozvojem soukromého školství

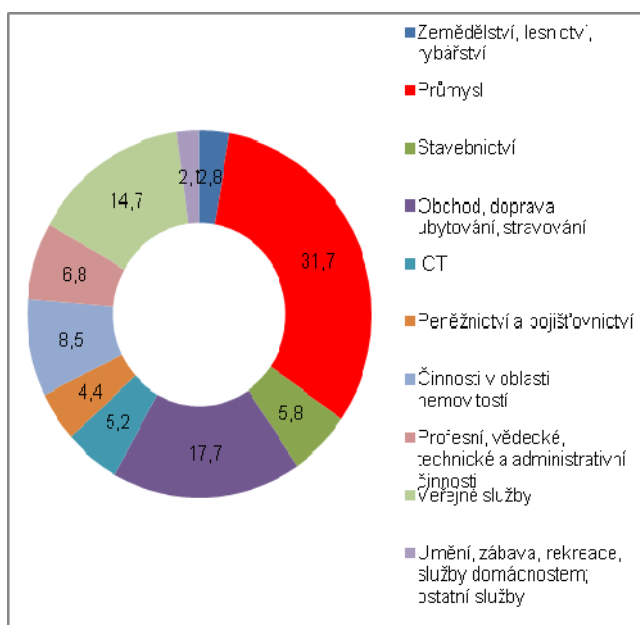
Růst podílu vzdělávání na hrubé přidané hodnotě v české ekonomice (z 3,9% v roce 1998 na 4,3% v roce 2014) může souviset s rozvojem soukromého školství, neboť podobný trend zaznamenalo v uvedeném období i Slovensko (růst podílu vzdělávání z 3,1% na 3,5% v roce 2014). Této dedukci nahrává i fakt, že v Rakousku, kde je již podíl soukromého školství vzhledem k delší tradici pravděpodobně vyšší, se podíl této sféry služeb za roky 1998-2014 naopak nepatrně snížil (z 5,5% na 5,4%).

Graf 45 Česká republika 1998 – podíl váha odvětví na hrubé přidané hodnotě celkem (v %, z mil. jedn. v nár. měně, ceny předch. roku*)

Pozn. *: Text v poznámce pod čarou pod tab. 4.

Graf 46 Česká republika 2014 – podíl váha odvětví na hrubé přidané hodnotě celkem (v %, z mil. jedn. v nár. měně, ceny předch. roku*)

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Na Slovensku stoupl podíl stavebnictví, v ČR a Rakousku poklesl

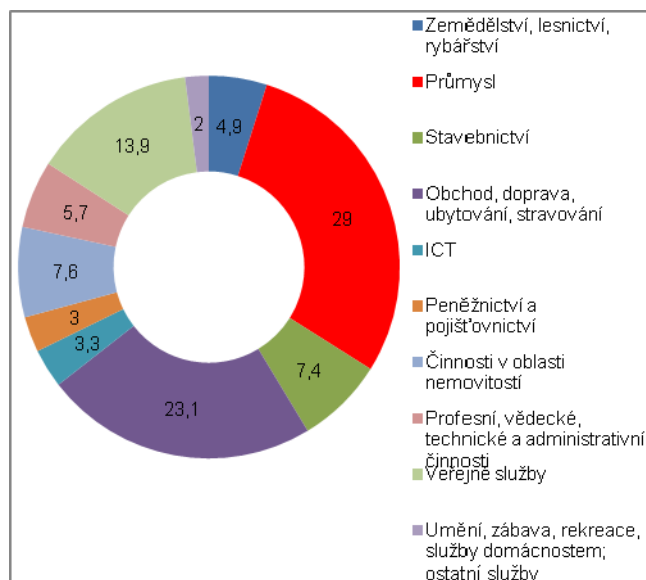
Na Slovensku došlo během let k dalšímu snížení váhy primárního sektoru a sekundárního sektoru na vytvořené hrubé přidané hodnotě v ekonomice. Oproti ČR a Rakousku však stoupl podíl stavebnictví ze 7,4% na 8,3%, což by naznačovalo významnou investiční aktivitu v ekonomice SR. Jak však bylo zjištěno v kapitole 4, právě růst fixních investic vykázala rychlejší Česká republika.

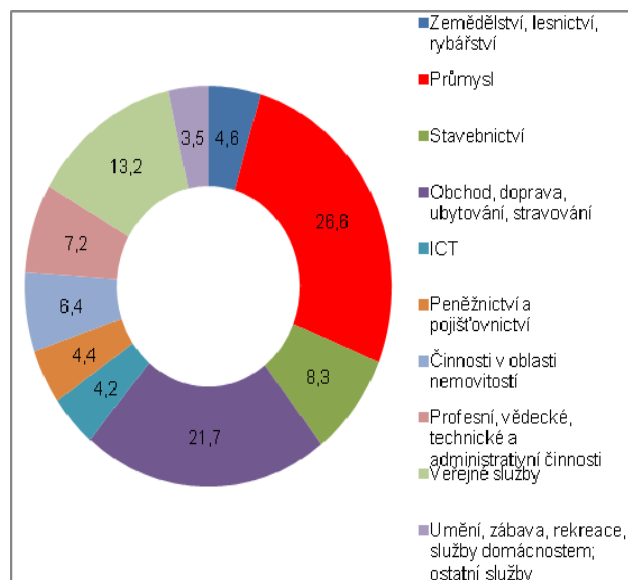
Developerské aktivity významně zvýšily svou váhu v ekonomice ČR a Rakouska

Růst podílu stavebnictví v ekonomice Slovenska však mohl souviset z optického pohledu s poklesy podílu developerských činností (ze 7,6 % na 6,4 % v roce 2014), kde ČR i Rakousko zaznamenalo růst. Oproti dvěma srovnávaným zemím však na Slovensku klesl i podíl zdravotnictví a sociální péče, což může souviset s odchody zdravotnických pracovníků mimo SR (hrubá přidaná hodnota v tomto odvětví, podobně jako i v dalších odvětvích veřejných služeb, je tvořena hlavně platy zaměstnaných osob).

Graf 47 Slovensko 1998 – podíl váha odvětví na hrubé přidané hodnotě celkem (v %, z mil. jednotek v nár. měně, ceny předch. roku*)

Graf 48 Slovensko 2014 – podíl váha odvětví na hrubé přidané hodnotě celkem (v %, z mil. jednotek v nár. měně, ceny předch. roku*)

Pozn. *: Text v poznámce pod čarou pod tab. 4.

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

V Rakousku klesl podíl veřejných služeb, stejně jako v ČR nebo SR, ale oproti nim se snížilo i zastoupení některých tržních služeb ve struktuře rakouské ekonomiky...

I když je rakouská ekonomika v podílech terciárního a kvartérního sektoru ekonomikou vnímanou z pohledu struktury jako vyspělejší oproti České republice a Slovensku, v některých odvětvích služeb podíly za roky 1988-2014 poklesly. Je to patrné např. v administraci státu a obraně, kde se podíl tohoto odvětví na hrubé přidané hodnotě v ekonomice snížil o 1,1 pb., tj. stejně jako v České republice nebo na Slovensku, kde však byly podíly veřejné správy, obrany a sociálního zabezpečení v roce 1998 i 2014 oproti Rakousku vyšší. Ovšem nikoli jen v této sféře veřejných služeb, ale i ve službách tržních zaznamenalo Rakousko během let 1998-2014 posuny směrem k nižšímu zastoupení ve tvorbě celkové hrubé přidané hodnoty.

... což se týká především finančních služeb, jejichž podíl byl v roce 2014 nižší než v případě ČR či Slovenska

Relativně významně totiž oslabily v Rakousku finanční služby (z 5,5 % v roce 1998 na 4,3 % v roce 2014) a jejich podíl se tak dostal dokonce nepatrně níže pod úroveň podílu ČR a Slovenska (shodně 4,4 % v roce 2014). Lze to zřejmě přičíst dobré kondici českých i slovenských komerčních bank, které přečkaly finanční krizi roku 2008 bez problémů, což se nedá říci o finančním sektoru Rakouska (např. tehdejší problémy Erste Bank).

Výrazně naopak v Rakousku posílily developerské aktivity (podíl činností v oblasti nemovitostí na hrubé přidané hodnotě stoupl o 2 pb na 9,9 % v roce 2014). Totéž proběhlo i v České republice s nárůstem podílu těchto aktivit +2,1 pb. za období 1998-2014, v jehož koncovém roce se tyto aktivity podílely na ekonomickém výkonu země z 8,5 %.

Relativně nízká váha ICT v ekonomice Rakouska do roku 2014 dále mírně klesla při růstu jejich podílu v ekonomice České republiky a Slovenska -

Poněkud překvapující je relativně velmi nízká váha odvětví informačních a komunikačních technologií v rakouské ekonomice, která se postupem let dokonce ještě snížila na 3,3 % v roce 2014. Chápeme-li toto odvětví jako hi-tech aktivity - kterými také v převažující míře jsou -, pak jejich rozvoj nezastihl rakouskou ekonomiku připravenou. Rozhodně tedy ne v míře, kterou tato země hrála

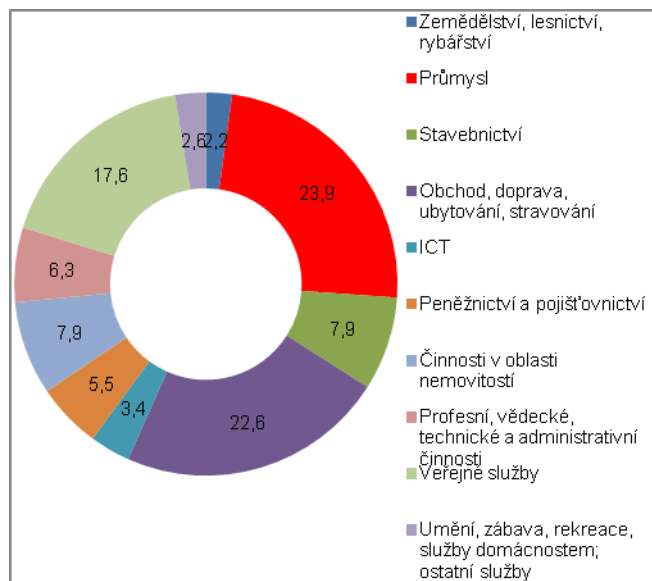
Rakousko tak v „nové ekonomice“ zaostává...

v evropském kontextu pokud jde o technickou progresi na počátku prvních let minulého století).²

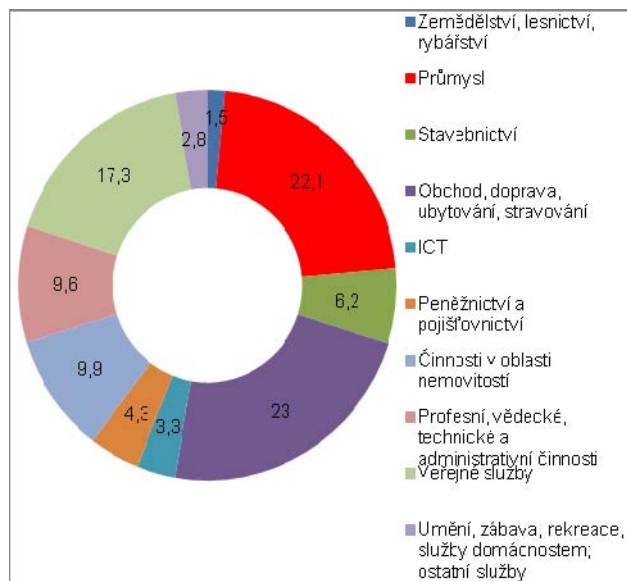
...při rostoucím podílu ve sféře profesních, vědeckých a technických služeb, což lze chápat jako jistou „kompenzaci“ slabého odvětví ICT v Rakousku

Naopak ale v Rakousku výrazně posílily aktivity ve sféře profesních, vědeckých a technických služeb. Jejich podíl stoupl z 3,6 % hrubé přidané hodnoty vytvořené v roce 1998 na 5,3 % v roce 2014, což bylo více než v ČR (5 %) anebo na Slovensku (4,9 %). To poněkud relativizuje výše uvedené konstatování o tom, že Rakousko „zaspalo“ pokud jde o zachycení trendu sílící váhy odvětví ICT v ekonomické struktuře země.

Graf 49 Rakousko 1998 – podíl váha odvětví na hrubé přidané hodnotě celkem (v %, z mil. jednotek v nár. měně, ceny předch. roku*)

Graf 50 Rakousko 1998 – podíl váha odvětví na hrubé přidané hodnotě celkem (v %, z mil. jednotek v nár. měně, ceny předch. roku*)

Pozn. *: Text v poznámce pod čarou pod tab. 4.

Pramen: Eurostat, vlastní propočty

Pochybnosti ohledně teze, že čímž vyšší podíl služeb, tím vyspělejší ekonomická struktura země....

Nelze však zřejmě jednoznačně tvrdit, že vyspělejší ekonomická struktura - měřer podíly služeb (terciárního a kvartérního sektoru) na hrubé přidané hodnotě v ekonomice - je vždy jednoznačnou výhodou. Naopak, v době výstupu z krize v roce 2009 byly fakticky nejúspěšnější ty země, v nichž byl podíl průmyslu v ekonomické struktuře země nejvyšší – v EU šlo o Německo, Českou republiku a Slovensko. Produkce a export průmyslového zboží přispěly v té době rozhodující měrou k obnově jejich ekonomického růstu.

... které potvrdil vývoj ekonomik ČR, SR a Německa v období poslední ekonomické krize v roce 2009

Ačkoli tedy ČR ani SR nejsou „ekonomikami služeb“ v rozsahu, který má Rakousko umožňuje výroba zboží v daném rozsahu udržovat vysokou úroveň exportu zboží obou zemích. ČR je mimoto velmi silná i importně, což však spíše než indikací výrazných dovozů pro konečné užití svědčí o přepracovatelském charakteru české ekonomiky.

² V první dekádě 20. století patřilo Rakousko k technicky nejvyspělejšími zemím, pokud jde o nemodernější trendy vývoje. Bylo předním evropským výrobcem lokomotiv a další produkce související se železnicemi, stavělo tunely pod Alpami, spojilo po železnici poprvé Vídeň s Terstem. Rozvoj tehdy moderní železniční dopravy umožnil i do té doby relativně odlehklým místům v Rakousku zapojit se ekonomicky v daleko větší míře do chodu země (některé alpské lokality se staly velmi atraktivní z pohledu turistického ruchu a jejich příjmy z něj rostly násobně). První světová válka a pak rozpad mocnářství samozřejmě neměly příliš pozitivní vliv na ekonomiku Rakouska, za druhé světové války však známý vývoj nevedl k jejímu výraznému poškození, jako tomu bylo u zemí, na jejichž území se válečný konflikt odehrával přímo. Ve druhé polovině 20. století pak sílila ekonomická spjatost Rakouska s německou ekonomikou, která byla pro alpskou zemi velmi výrazným motorem růstu.

